

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОРФОЛОГІЇ ЛЮДИНИ

Збірник тез
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

**До 80-річчя
професора С.Ю. Масловського**

23-25 вересня 2020 року, м. Харків

ХАРКІВ
ХНМУ
2020

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

*До 80-річчя
професора С.Ю. Масловського*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОРФОЛОГІЇ ЛЮДИНИ

Збірник тез
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

23–25 вересня 2020 року, м. Харків

ХАРКІВ
ХНМУ
2020

УДК 611 (06)
С89

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол №8 від 30 вересня 2020 р.

Редакційна колегія:

проф. О.Ю. Вовк;
доц. Д.О. Гордійчук;
доц. В.Б. Ікрамов.

С89 Сучасні проблеми морфології людини: зб. тез доп. Всеукр. науко-практич. конф. з міжнар. участю (м. Харків, 23–25 вересня 2020 р.). – Харків: ХНМУ, 2020. – 156 с.

У збірнику подані тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Матеріали конференції охоплюють філо- та онтогенетичні аспекти морфології людини; мікроскопічні особливості органів та тканин тіла людини; індивідуальну анатомічну мінливість та її значення для медицини (та сучасної морфології); морфотомографічні дослідження ділянок, систем та органів людини; значення морфології в системі сучасної медичної освіти та рівень її викладання.

УДК 611 (06)

© Харківський національний
медичний університет, 2020.

З М І С Т

<i>Вовк О.Ю., Торяник І.І., А.Ю. Волянський</i> С.Ю. МАСЛОВОСЬКИЙ. ЗГАДКИ ПРО ПЕДАГОГА, МИТЦЯ, ВЧЕНОГО	8
<i>Ольховський В.О., Григорян Е.К., Мирошниченко М.С.</i> МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ МАТКИ У ЖІНОК В РІЗНІ ТЕРМІНИ ПОСТМОРТАЛЬНОГО ПЕРІОДУ ... 10	
<i>Кока В.М., Старченко І.І., Филенко Б.М., Ройко Н.В., Редченко Л.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ КРОВОПОСТАЧАННЯ СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ ЯЗИКА ЩУРІВ В НОРМІ.....	12
<i>Хламанова Л.І., Чайковський Ю.Б.</i> РОЛЬ ГІСТОЛОГІЇ У ПІДВИЩЕННІ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	14
<i>Шамало С.М., Кваско О.Ю., Демидчук А.С., Кондаурова А.Ю.</i> ФАРМАКОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ТРАВМИ СІДНИЧОГО НЕРВА ЗА УМОВ РТУТНОЇ ІНТОКСИКАЦІЇ.....	18
<i>О.М.Скрябіна, О.О. Шаповалова, О.І.Артеменко, О.П.Бабкіна</i> АНАТОМІЧНА ЛЕКЦІЯ ЯК ФОРМА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	19
<i>Kinash O., Hirko T., Kisiliova O., Lisachenko O., Kisilova O., Pelipenko L., Voruta N., Hryhorenko A., Donets I.</i> FEATURES OF THE CYTOGRAM CELLULAR COMPOSITION IN ORAL MUCOSA LEPTOTRICHOSIS PATIENTS WITH GASTROENTEROLOGICAL PATHOLOGY	22
<i>Плахотний Р.О., Керечанин І.В., Шмаргальов А.О., Ковальчук Н.В.</i> ПОРІВНЯЛЬНА МОРФОЛОГІЯ ПРЯМОЇ КИШКИ СВИНІ ТА ЛЮДИНИ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗД РЕКОНСТРУКЦІЇ.....	23
<i>Нечепоренко А.Г., Бушман В.С.</i> ВПЛИВ МЕТАБОЛІЧНОГО СИНДРОМУ НА РЕПРОДУКТИВНУ СИСТЕМУ ЩУРІВ ЛІНІЇ WİSTAR.....	25
<i>Гаранко Т.В., Матешук–Вацеба Л.Р.</i> СУБМІКРОСКОПІЧНІ ЗМІНИ ЛІМФАТИЧНИХ ВУЗЛІВ ПРИ ДІЇ ГЛУТАМАТУ НАТРІЮ ТА ПІСЛЯ КОРЕКЦІЇ МЕЛАТОНІНОМ..	28
<i>Антонюк О.П., Вовк Ю.М.</i> ЕМБРІОГЕНЕЗ ПОРОЖНОЇ КИШКИ ТА КЛУБОВОЇ КИШКИ..	30
<i>Яременко Л.М., Грабовий О.М., Шепелев С.Є., Керечанин І.В..</i> ЕКСПРЕСІЯ БІЛКУ НЕЙРОФЛАМЕНТІВ В НЕЙРОНАХ СЕНСОМОТОРНОЇ КОРИ ВЕЛИКИХ ПІВКУЛЬ ПРИ СЕНСИБІЛІЗАЦІЇ МОЗКОВИМ АНТИГЕНОМ ЗА УМОВ ГІПОПЕРФУЗІЇ.....	35

<i>Черно В.С., Харченко О.В., Нужна О.К.</i>	
МОРФОМЕТРИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПАЗУШНОГО СТОКУ У ДОРОСЛИХ ЛЮДЕЙ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ТИПУ БУДОВИ ЧЕРЕПУ	37
<i>Черкасов В.Г., Дзевульська І.В., Камінський Р.Ф., Матківська Р.М., Гамалій В.М., Сокурєнко Л.М.</i>	
МОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ЛІМФОЇДНИХ ВУЗЛИКІВ КЛУБОВОЇ КИШКИ ЩҮРІВ З ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЮ ОПІКОВОЮ ТРАВМОЮ ШКІРИ ЗА ДІЇ ЛАКТОПРОТЕЇНУ З СОРБИТОЛОМ.....	41
<i>Тубольцева О.Д.</i>	
АНАТОМО-ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ДІАФРАГМ ТА НАСЛІДКИ ЇХ ДИСФУНКЦІЇ.....	43
<i>Тубольцева О.Д.</i>	
СУДОВО-МЕДИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ВОГНЕПАЛЬНИХ ПОРАНЕНЬ. «КОНУС БОКАРІУСА»	45
<i>Сухоносєв Р.О., Лебедева А.О.</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРО КІЛЬКІСНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БІОПТАТІВ КІСТКОВОЇ ТКАНИНИ	47
<i>Куліш С.А., Терещєнко А.О., Сухоносєв Р.О.</i>	
ІНДИВІДУАЛЬНА МІНЛИВІСТЬ ПОЗА- ТА ВНУТРІШНЬООРГАННИХ СУДИННО-НЕРВОВИХ КОМПЛЕКСІВ ПЕЧІНКИ.....	51
<i>Торяник І.І., Попова Н.Г., Чигиринська Н.А., Вєвк О.О.</i>	
УРОДЖЕНІ ВАДИ РОЗВИТКУ ОРГАНІВ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ У НОВОНАРОДЖЕНИХ ТА ПЛОДІВ З ДІАГНОСТОВАНОЮ ВІРУСНО-МІКОПЛАЗМЕННОЮ ІНФЕКЦІЄЮ	56
<i>Слободян О.М., Гузак В.Д.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТИПОВОЇ ПОВЕРХНЕВОЇ ДОЛОННОЇ ДУГИ В ПЕРИНАТАЛЬНОМУ ПЕРІОДІ ОНТОГЕНЕЗУ	59
<i>Skyba D.V., Shafranetska V.S.</i>	
INDIVIDUAL ANATOMICAL VARIABILITY AND ITS IMPORTANCE IN MEDICINE AND MODERN MORPHOLOGY	61
<i>Сидорєнко М.І., Білаш С.М.</i>	
РЕАКЦІЯ КИШКОВОЇ СТІНКИ КЛУБОВОЇ КИШКИ НА ІМПЛАНТАЦІЮ РІЗНИХ ВИДІВ ШОВНОГО МАТЕРІАЛУ	63
<i>Раскалей Т.Я., Раскалей В.Б., Ковальчук О.І., Прокопець К.О.</i>	
ВЗАЄМОДІЯ НЕЙРОНІВ, КЛІТИН НЕЙРОГЛІЇ ТА КЛІТИН СПОЛУЧНОЇ ТКАНИНИ ПРИ ТУПІЙ ТРАВМІ СПИННОГО МОЗКУ	66
<i>Рєрєва І.С.</i>	
MORPHOLOGY OF INFRANOID TRIANGLES CONTENT DURING EARLY PRENATAL PERIOD OF HUMAN ONTOGENESIS	68

<i>Понирко А.О., Бумейстер В.І., Теслик Т.П.</i>	
МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНА ОЦІНКА СТАНУ ДОВГИХ ТРУБЧАСТИХ КІСТОК У ЩУРІВ МОЛОДОГО ВІКУ ПІД ВПЛИВОМ ХРОНІЧНОЇ ГІПЕРГЛІКЕМІЇ.....	69
<i>Радомський О.А., Петренко О.М., Радомська Н.Ю., Ковальчук Н.В.</i>	
МОРФОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСНИХ АРТЕРІЙ ВЕЛИКОЇ ПІДШКІРНОЇ ВЕНИ ГОМІЛКИ ЛЮДИНИ ТА ЇХ ПРИДАТНОСТІ ДО КРОВОПОСТАЧАННЯ ТКАНИН.	74
<i>Петренко О.М., Радомський О.А., Безродний Б.Г.</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ КЛІТИННИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЛІКУВАННІ ГНІЙНО–НЕКРОТИЧНИХ РАН НИЖНІХ КІНЦІВОК.....	75
<i>Михайличенко К.В.</i>	
ВПЛИВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ НА ЩИТОПОДІБНУ ЗАЛОЗУ	77
<i>Кочмарь М.Ю., Литвак Ю.В., Гецько О.І., Палапа В.Й.</i>	
МОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ПІДШЛУНКОВОЇ ЗАЛОЗИ ПРИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОМУ ОЖИРІННІ	79
<i>Кононов Б.С., Білаш В.П.</i>	
АНАТОМО-МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ МОЗОЧКА БІЛИХ ЩУРІВ.....	80
<i>Жарова Н.В., Боягіна О.Д., Жаров М.О.</i>	
АНТРОПОМЕТРИЧНІ СКЛАДОВІ ПОРУШЕННЯ ПОСТАВИ І ФОРМИ СТОПИ	82
<i>Дубінін С.І., Улановська-Циба Н.А., Передерій Н.О., Рябуцко О.Б., Ваценко А.В.</i>	
АНАЛІЗ МОРФО-ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ БУДОВИ СТІНКИ ЖОВЧНОГО МІХУРА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ВІД НАРОДЖЕННЯ ДО 20 РОКІВ	86
<i>Білаш С.М., Донченко С.В.</i>	
МОРФОЛОГІЯ НАДНИРНИКІВ ЩУРІВ.....	89
<i>Гринцова Н.Б.</i>	
МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ЕПІФІЗА СТАТЕВОЗРІЛИХ ЩУРІВ ЗА УМОВ КЛІТИННОЇ ДЕГІДРАТАЦІЇ	91
<i>Гордійчук Д.О., Лук'янчук В.Д.</i>	
АНАЛІЗ ПАРОДОНТОПРОТЕКТОРНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ АЦЕТИЛЦИСТЕЇНУ ЗА УМОВ ХРОНІЧНОГО ГЕНЕРАЛІЗОВАНОГО ПАРОДОНТИТУ	95
<i>Андрущак Л.А., Цигикало О.В., Горбачова О.О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МОРФОГЕНЕЗУ НИРКИ У РАНЬОМУ ПЕРІОДІ ОНТОГЕНЕЗУ ЛЮДИНИ.....	97
<i>Дмитренко Р.Р., Цигикало О.В., Гончаренко В.А.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МОРФОГЕНЕЗУ КІСТОК СКЛЕПІННЯ ЧЕРЕПА В РАНЬОМУ ПЕРІОДІ ОНТОГЕНЕЗА ЛЮДИНИ	99

<i>Козарійчук Н.Я., Цигикало О.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТІНОК ОЧНОЇ ЯМКИ У ПРЕНАТАЛЬНОМУ ПЕРІОДІ ОНТОГЕНЕЗУ ЛЮДИНИ	101
<i>Перебийніс П.П., Цигикало О.В.</i> ВАРІАНТНА АНАТОМІЯ НАДПІД'ЯЗИКОВОЇ ДІЛЯНКИ ШИЇ У ПЛОДОВОМУ ПЕРІОДІ ОНТОГЕНЕЗУ ЛЮДИНИ.....	102
<i>Півторак В.І., Костюк Г.Я., Бурков М.В., Кфурі Е.Б.</i> ОСОБЛИВОСТІ МОРФОЛОГІЇ СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ ШЛУНКА ПРИ ДЕФІЦИТНИХ АНЕМІЯХ ПІСЛЯ РЕЗЕКЦІЇ ШЛУНКА	105
<i>Півторак В.І., Монастирський В.М., Голубовський І.А., Дусик А.В.</i> ОРГАНОМЕТРИЧНІ ПАРАМЕТРИ ЄДИНОЇ НИРКИ ХВОРИХ РІЗНИХ СОМАТОТИПІВ ПІСЛЯ ВИДАЛЕННЯ КОНТРАЛАТЕРАЛЬНОЇ	108
<i>Дуденко В.Г., Вдовіченко В.Ю., Любомудрова К.С., Коробка І.М.</i> ІНДИВІДУАЛЬНА АНАТОМІЧНА МІНЛИВІСТЬ БУДОВИ ЗОВНІШНЬОГО ВУХА ЛЮДИНИ.....	111
<i>Олексієнко В.В.</i> МОРФОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕБУДОВИ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ЯСЕН ПРИ ДІЇ НА НИХ КОМПЛЕКСУ ХАРЧОВИХ ДОБАВОК (АНАТОМО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ).....	113
<i>Торяник І.І.</i> МОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ СУДИН ТА РЕЧОВИНИ ГОЛОВНОГО МОЗКУ У НАСЛІДОК РОЗВИТКУ ГЕНЕРАЛІЗОВАНОЇ ЦИТОМЕГАЛІЇ.....	115
<i>Пастухова В.А., Лук'янцева Г.В., Отченко В.В., Краснова С.П., Чуприна О.С.</i> ВІДМІННІ ОСОБЛИВОСТІ В ПОТРЕБІ ЕНЕРГІЇ ТА ХАРЧОВИХ РЕЧОВИНАХ У ОСІБ З ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ ПРИ ЗАНЯТТЯХ ОЗДОРОВЧИМ ФІТНЕСОМ	120
<i>Моїсеєнко Т.Н., Торяник І.І., Казмірчук В.В., Іваннік В.Ю.</i> ВРОДЖЕНА АПЛАЗІЯ ШКІРИ У ДИФЕРЕНЦІАЛЬНІЙ ДІАГНОСТИЦІ ACNE VULGARIS (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ)	125
<i>Граніна О.В.</i> МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СУДИН ТА НЕРВІВ СЕЧОВИВІДНОЇ СИСТЕМИ У ЛЮДИНИ В ПОРІВНЯННІ З ТВАРИНАМИ.....	126
<i>Вовк О.Ю., Іонов І.А., Лютенко М.А.</i> ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА КРОВОПОСТАЧАННЯ ГОЛОВНОГО МОЗКУ КІШКИ ТА СОБАКИ	128
<i>Цимбалюк В.І., Торяник І.І., Медведев В.В., Труфанов О.В., Вовк О.О.</i> ВНУТРІШНЬОУТРОБНА ІНФЕКЦІЯ ТА ВАДИ РОЗВИТКУ ГОЛОВНОГО МОЗКУ	129

<i>Граніна О.В.</i>	
МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ КРОВООБИГУ СЕРЦЯ	131
<i>Христян Г.С., Торяник І.І., Мойсеєнко Т.М., Якименко Р.О.</i>	
АНОМАЛІЇ РОЗВИТКУ ЗУБІВ У НАСЕЛЕННЯ СХІДНИХ ТА ЦЕНТРАЛЬНИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	132
<i>Сазонова О.М., Бабій Л.М., Сосонна Л.О., Войницька О.М., Яковлева Ю.В.</i>	
АНАЛІЗ КУТОВИХ РОЗМІРІВ ЛИЦЬОВОГО ВІДДІЛУ ЧЕРЕПА ЛЮДИНИ ЗРІЛОГО ВІКУ З ДОЛІХОКРАННИМ КРАНІОТИПОМ.....	134
<i>Торяник І.І., Труфанов О.В., Христян Г.С., Мойсеєнко Т.М., Вовк О.О.</i>	
АНОМАЛІЇ РОЗВИТКУ ПЛАЦЕНТИ ЗА УМОВ ІНФІКУВАННЯ ПРОСТИМ ГЕРПЕСОМ І ТА ІІ ТИПІВ.....	136
<i>Шевченко К. В., Єрошенко Г. А., Лисаченко О. Д., Якушко О. С., Вільхова О. В., Скотаренко Т. А.</i>	
ЕЛЕКТРОННОМІКРОСКОПІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДНИЖНЬОЩЕЛЕПНИХ СЛИННИХ ЗАЛОЗ ЩУРІВ В НОРМІ ТА НА РАННІХ СТАДІЯХ ХРОНІЧНОЇ ІНТОКСИКАЦІЇ ЕТАНОЛОМ.....	139
<i>Ячмень А.І., Білаш С.М., Єрошенко Г.А., Шевченко К.В., Лічман Д.В.</i>	
ГІСТОТОПОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНДАЛЬНОГО ВІДДІЛУ ШЛУНКУ ЩУРІВ У НОРМІ	141
<i>Гринь В.Г.</i>	
АРХІТЕКТОНІКА ЛІМФОЇДНО-АСОЦІЙОВАНОГО ЕПІТЕЛІУ ПЕЙЄРОВИХ БЛЯШОК ТОНКОЇ КИШКИ.....	143
<i>Пикалюк В.С., Усова О.В., Сологуб О.В., Шевчук Т.Я., Лавринюк В.Є.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА ПЕРИФЕРИЧНОЇ ГЕМОДИНАМІКИ ПІДЛІТКІВ РІЗНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	148
<i>Вовк О.Ю., Чеканова І.В.</i>	
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПАРАМЕТРІВ СЕРЕДНЬОЇ ЧЕРЕПНОЇ ЯМКИ ЛЮДИНИ ЗРІЛОГО ВІКУ НА КІСТКОВИХ ПРЕПАРАТАХ ЧЕРЕПА ТА КТ ЗНІМКАХ ГОЛОВИ.....	150
<i>Вовк О.Ю., Ікрамов В.Б., Онашко Ю.М., Якименко Р.О.</i>	
КРАНІОМЕТРИЧНЕ ТА ТОМОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НАДОЧНОЯМКОВОГО ОТВОРУ (ВИРІЗКИ) ЛИЦЕВОГО ВІДДІЛУ ЧЕРЕПА	151

Автоматичні аналізатори зображення можна поділити за способом отримання аналізу.

1. Ті, що сканують ковзним світлом, коли сканування об'єкта досягається рухом джерела світла, наприклад система літаючої плями.

2. Ті, що сканують ковзний зразок, коли джерело світла та датчик закріплені на лінії оптичної осі апарата, а зразок рухомий.

3. Ті, що сканують при ковзному зображенні, коли зразок сканується датчиком, а джерело світла та зразок нерухомі.

Відтворювані результати найкраще досягаються уніфікацією підготовки та забарвленням зразків і обстеженням необхідної кількості полів в достатній кількості зрізів.

ІНДИВІДУАЛЬНА МІНЛИВІСТЬ ПОЗА- ТА ВНУТРІШНЬООРГАННИХ СУДИННО-НЕРВОВИХ КОМПЛЕКСІВ ПЕЧІНКИ

¹Куліш С.А., ²Терещенко А.О., ²Сухоносів Р.О.

¹ Кафедра ортопедичної стоматології,
Харківський національний медичний університет,
м. Харків, Україна.

² Кафедра анатомії людини,
Харківський національний медичний університет,
м. Харків, Україна

Вступ. «У хірургічному лікуванні захворювань печінки та жовчновивідних шляхів, мабуть, менш, ніж в іншій області, можливо приписувати категоричні правила для оперування, а потрібно завжди пристосовуватися до індивідуальності випадка», С.П.Федоров, 1930 рік.

Профілактика та лікування захворювань печінки та жовчновивідних шляхів являються однією із найбільш актуальних проблем медичної науки. Не дивлячись на більш ніж 100-річну історію хірургічного лікування гепатобіліарної системи, кількість пацієнтів із цією патологією зростає практично в усіх країнах. На сторінках наукових видань десятиліттями ведеться дискусія про хірургічну тактику лікування, методи санації протокової системи, способи корекції порушень прохідності. До сьогодні існують думки про найбільш високу ефективність хірургічних втручань, основаних на класичних канонах гепатобіліарної хірургії.

Однак, в той же час, стрімкий розвиток науки із врахуванням індивідуальної мінливості зумовив появу та розробку хірургічних технік та методик, що дозволяють без значної операційної травми

виконувати цілий ряд оперативних втручань на гепатобіліарній системі і тим самим впроваджувати багатоетапне лікування патологій.

Мета дослідження полягає у визначенні сутності та ролі варіацій індивідуальної мінливості поза- та внутрішньоорганних судинно-нервових комплексів печінки.

Матеріали і методи. Теоретичні: огляд та аналіз наукової літератури; практичні: власні дослідження для виявлення варіацій індивідуальної мінливості судинно-нервових комплексів печінки.

Для досягнення поставленої мети були вивчені особливості топографії стовбурів печінкового сплетення в їхніх взаємовідношеннях із позаорганними судинами печінки (загальною та власною печінковою артерією, ворітною веною) та загальною жовчною протокою. За результатами власних досліджень та даними літератури найбільша кількість нервових стовбурів супроводжують власну печінкову артерію. В характері розгалуження цієї артерії відмічається значна варіабельність, що помітно відбивається на характері розподілу біля судинних нервів та визначає ступінь їх участі в утворенні сплетень.

Результати. Враховуючи переважну локалізацію нервових стовбурів в периартеріальних нервах власної печінкової артерії можливо виділити відповідно передній та задній відділи печінкового сплетення.

Грунтуючись на даних літературних джерел про форми розгалуження черевного стовбуру та типи печінкового сплетення, а також власних дослідженнях було виділено основні чотири форми топографії позаорганної частини печінкового сплетення в залежності від мінливості артеріальних стовбурів.

Перший варіант спостерігався у 70% спостережень (із 62 препаратів). Власна печінкова артерія являється продовженням загальної печінкової артерії. Розподіл її на кінцеві гілки відбувається порівняно дистально – поблизу воріт печінки. Навколо гілок артерії формується правий та лівий відділи печінкового нервового сплетення.

Другий варіант спостерігався на 12% препаратів. В цих випадках власна печінкова артерія віддає свої кінцеві гілки не в області воріт печінки, а більш проксимальніше (частіше посередині відстані від основи черевного стовбуру до воріт печінки). Відповідно розгалуженню артерії на праву та ліву гілки відбувається поділ печінкового сплетення.

Третій варіант відмічається на 10% препаратів. На цих препаратах присутня додаткова артерія яка приймає участь в кровопостачанні лівої частки печінки. Джерелом цієї артерії являється ліва

шлункова артерія, по ходу якої визначається періартеріальне нервовоє сплетення.

Четвертий варіант мав місце у 8% спостережень. На даних препаратах спостерігалась додаткова печінкова артерія, що відгалужується від верхньої брижової артерії і приймає участь в кровопостачанні правої частки печінки. Дана артерія супроводжується самостійним навколосудинним сплетенням, яке тісно пов'язане із заднім печінковим сплетенням і приймає участь в іннервації жовчного міхура та правої частки печінки. На гістотопографічних зрізах видно, що гілки сплетення в кількості 10–18 розміщуються по задньому півколові додаткової артерії. Основна ж кількість нервів переднього печінкового сплетення залягає навколо власної печінкової артерії. Частина нервових гілок розміщується навколо ворітної вени, при цьому більша кількість нервів знаходиться на її лівому півколі (до 19 нервових стовбурців різного діаметру), тоді як на передньому півколові їх менше (до 9). Така форма спостерігалась на 8% препаратів.

Найбільше практичне значення має, безсумнівно, третя форма, при якій в печінково-шлунковій зв'язці формується виражене навколосудинне сплетення навколо додаткової (лівої) печінкової артерії, в складі якого проходять гілки від переднього блукаючого стовбура. При наявності в печінково-шлунковій зв'язці вказаної артерії її навколосудинне сплетення тісно зв'язане з гілками верхнього шлункового сплетення та з гілками черевного сплетення. На препаратах, де в печінково-шлунковій зв'язці відсутня додаткова артерія, визначається тільки декілька тонких нервових гілок від переднього блукаючого стовбура, які приймають участь у формуванні печінкового сплетення.

Отримані данні можна розглядати не тільки в теоретичному плані, але й з позиції хірургічної тактики при різних варіантах ваготомії. Як відомо, при хірургічному лікуванні виразкової хвороби шлунку проводиться стовбурова, селективна, селективна проксимальна та інші види ваготомій. Так, при стовбуровій ваготомії розсікаються основні стовбури блукаючих нервів, що майже повністю позбавляє органи верхнього поверху черевної порожнини парасимпатичної іннервації. При селективній ваготомії блукаючі стовбури, правий та лівий, пересікаються дистальніше місця відходження гілок до печінки та черевного сплетення. Хірурги вважають, що ці види ваготомії призводять до парасимпатичної денервації всього шлунку, але зберігається іннервація інших органів черевної порожнини, зокрема, печінки. Селективна проксимальна ваготомія вибірково денервує гілки, що йдуть до кардіального відділу, дна та тіла

шлунку, але зберігаються гілки, що постачають антральний відділ, що, на думку клініцистів, дозволяє максимально зберегти моторно-евакуаторну функцію шлунку.

Не даючи загальної оцінки перевагам різних видів ваготомій (вони мають, безсумнівно свої показання та протипоказання), слід тільки відмітити, що, з точки зору анатома, стовбурова ваготомія неминуче пошкоджує гілки до печінки, тоді як другі види ваготомій і, особливо, селективна проксимальна, в більшій мірі зберігає гілки, скеровані від блукаючих стовбурів до печінки.

Розглядаючи топографію гілок блукаючих стовбурів, прямуючих до печінки, необхідно вказати, що більшість із них прямують безпосередньо від блукаючих стовбурів до печінки в печінково-шлунковій зв'язці, частина гілок до печінки проходять в товщині цієї зв'язки також і від верхнього шлункового сплетення. Ці особливості в топографії гілок мають важливе значення при виборі найбільш раціонального виду селективної ваготомії.

Перехід позаорганих нервів печінки у внутрішньоорганні відбувається в області воріт органу. Печінкове сплетення в відповідності з поділом власної печінкової артерії на гілки, формує на більшості препаратів праве і ліве печінкове сплетення. Останні, проникаючи в паренхіму органу, утворюють часточкові, секторальні та сегментарні сплетення. Нервові стовбурці розміщуються навколо сегментарних артерій, гілок ворітної вени та відповідних жовчних протоків. Взаємовідношення нервових сплетень з елементами судинно-секреторних «ніжок» секторів і дальше сегментів, нами вивчались комплексом морфологічних методів (макромікроскопічне препарування, гістотопографія), що дозволило з'ясувати взаємовідношення нервових стовбурів з судинами та протоками, показати особливості їх топографії на різних рівнях. Була звернута увага на варіанти вказаних взаємовідношень, а також на кількісний та якісний склад нервових волокон, що входять в склад вказаних сплетень.

Методами макромікроскопії встановлено, що нервові стовбури переднього та заднього печінкових сплетень, гілки переднього блукаючого стовбура, верхнього шлункового та нижніх діафрагмальних сплетень досягають воріт печінки і в «ніжках» органу вони утворюють сплетення. Загальною закономірністю внутрішньоорганного розміщення судинно-нервових утворень у всіх сегментах печінки являється те, що судини, жовчні протоки та нерви від воріт сегментів до їх периферичних відділів прямують в тісному контакті та об'єднані сполучно-тканинною оболонкою.

В «ніжці» сегмента основна частина стовбурів сегментарного сплетення, разом із сегментарною артерією, розміщується на верхньому або нижньому півколові сегментарної вени. Сегментарні жовчні протоки по відношенню до вени займають крайове положення. Це зумовлене тим, що протока тісно пов'язана шаром сполучної тканини, що огортає всі елементи судинно-нервового пучка сегмента. Сегментарні вена, артерія та їх основні гілки по всій окружності відокремлені від фіброзної тканини шаром пухкої клітковини, в якому проходять нерви. При цьому вена залягає найчастіше ближче до периферії зрізу, стикаючись однією своєю стороною з печінковою тканиною.

На другій поверхні вени знаходиться артерія з оточуючими її нервовими стовбурами, а жовчна протока лежить по периферії зрізу, ближче до паренхіми печінки. На зрізах частіше всього спостерігається асиметричне розміщення вени.

Підрахунок кількості нервових стовбурів в «ніжках» сегментів печінки показує, що в суміжних сегментах нараховується приблизно однакова їх кількість (другий, третій, п'ятий та шостий сегменти) за виключенням восьмого сегменту, де кількість нервових стовбурів майже в два рази менш, ніж в п'ятому та сьомому. Ця закономірність залежить, ймовірно, від об'єму печінкової тканини сегменту.

Топографія нервів, оточуючих інтраорганні жовчні протоки, досліджувалась нами на гістотопографічних зрізах на рівні воріт часток, а також сегментів печінки. При цьому встановлені значні індивідуальні та вікові особливості у взаємовідношеннях протоків та нервових та нервових стовбурців. Оскільки нами досліджувалася топографія навколо гілок печінкової артерії, ворітної вени та печінкових протоків, нами було визначено, що на всіх вивчених препаратах найбільша концентрація нервів була навколо гілок власної печінкової артерії та гілок ворітної вени, менш навколо протоків.

Висновки. Таким чином, із аналізу отриманих даних видно, що в «ніжках» більшості сегментів печінки основна маса нервових стовбурів розміщується по верхній поверхні сегментарної вени. В «ніжках» другого та третього сегментів вони залягають позаду та зверху, в «ніжці» четвертого сегменту – позаду вени. Отримані дані при дослідженні гістограм «ніжок» сегментів печінки підтверджують результати макромікроскопічних досліджень нервів сегментів.

Вищеописана особливість відносно взаємного розташування нервів з другими елементами «ніжки» сегментів печінки представляє певний теоретичний та практичний інтерес. Найбільш сприятливим місцем розташування в плані «захищеності» судинно-

секреторних пучків печінки, в склад яких входять і нерви, являється вісцеральна поверхня органу.

Оскільки значна частина хворих гепатобіліарної системи знаходяться в зрілому, працездатному віці, то слід особливо підкреслити актуальність подальших розробок ефективних діагностичних та лікувальних заходів при даній патології.

Хочеться сподіватися, що розглянуті питання стануть в нагоді практикуючому лікарю в позитивному вирішенні окремих питань цієї складної проблеми.

УРОДЖЕНІ ВАДИ РОЗВИТКУ ОРГАНІВ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ У НОВОНАРОДЖЕНИХ ТА ПЛОДІВ З ДІАГНОСТОВАНОЮ ВІРУСНО-МІКОПЛАЗМЕННОЮ ІНФЕКЦІЄЮ

Торяник І.І., Попова Н.Г., Чигиринська Н.А., Вовк О.О.

Державна установа «Інститут мікробіології та імунології ім. І.І. Мечникова Національної академії медичних наук України», м. Харків, Україна.

Харківський національний медичний університет,
м. Харків, Україна.

Харківська медична академія післядипломної освіти,
м. Харків, Україна

Вступ. У представлений роботі вивчали наявність уроджених вад розвитку органів травної системи плодів та померлих новонароджених дітей із попередньо детектованою вірусно-мікоплазменою інфекцією. Останній факт визначався гострою необхідністю нозологічного визначення та клініко-морфологічної диференціації етіологічних факторів впливу на організм в період пренатального онтогенезу людини, ролі внутрішньоутробного інфікування розповсюдженою на сьогодні групою вірусно-мікоплазмених хвороб (герпес I,II типів, цитомегаловірус, корова краснуха, респіраторно-синцитіальна інфекція). Серед наявних ґрунтацій роботи зазначали дослідження закордонних фахівців з проблем впливу внутрішньоутробного інфікування на стан органів травної та інших систем організму новонароджених. Теоретичними перепустками щодо доказової бази актуальності розробки вважали, у тому числі, вагомі аргументи за відсотковими показниками вірогідності виявлення вад розвитку (до 13 % та вище) у дітей із внутрішньоутробним зараженням на простий герпес (Цинзерлинг А.В., Индикова М.Г., Матвеев Ю.В., 1988–2005). Автори дослідження висловлюють щире подяку професорам д.мед.н. А. Ліхачовій та д. мед н. Л. Панченко, доцентам к.м.н. В. Міщенко, В. Макаренко за

АЛФАВІТНИЙ ПЕРЕЛІК АВТОРІВ

1. Андрушак Л.А. 97
2. Антонюк О.П. 30
3. Артеменко О.І. 19
4. Бабій Л.М. 134
5. Бабкіна О.П. 19
6. Білаш С.М. 63, 89, 141
7. Білаш В.П. 80
8. Безродний Б.Г. 75
9. Боягіна О.Д. 82
10. Бумейстер В.І. 69
11. Бурков М.В. 105
12. Бушман В.С. 25
13. Ваценко А.В. 86
14. Вдовіченко В.Ю. 111
15. Вільхова О. В. 139
16. Вовк О.О. 56, 129, 136
17. Вовк О.Ю. 8, 128, 150, 151
18. Вовк Ю.М. 30
19. Войницька О.М. 134
20. Волянський А.Ю. 8
21. Гамалій В.М. 41
22. Гарапко Т.В. 28
23. Гецько О.І. 79
24. Григорян Е.К. 10
25. Гринцова Н.Б. 91
26. Горбачова О.О. 97
27. Гордійчук Д.О. 95
28. Гончаренко В.А. 99
29. Голубовський І.А. 108
30. Грабовий О.М. 35
31. Граніна О.В. 126, 131
32. Гринь В.Г. 143
33. Гузак В.Д. 59
34. Демидчук А.С. 18
35. Дзевульська І.В. 41
36. Дмитренко Р.Р. 99
37. Донченко С.В. 89
38. Дуденко В.Г. 111
39. Дусик А.В. 108
40. Дубінін С.І. 86
41. Єрошенко Г.А. 139, 141
42. Жарова Н.В. 82
43. Жаров М.О. 82
44. Іваннік В.Ю. 125
45. Іонов І.А. 128
46. Ікрамов В.Б. 151
47. Казмірчук В.В. 125
48. Камінський Р.Ф. 41
49. Кваско О.Ю. 18
50. Керечанин І.В. 23, 35
51. Ковальчук Н.В. 23, 74
52. Ковальчук О.І. 66
53. Козарійчук Н.Я. 101
54. Кондаурова А.Ю. 18
55. Кононов Б.С. 80
56. Кока В.М. 12
57. Коробка І.М. 111
58. Костюк Г.Я. 105
59. Кочмарь М.Ю. 79
60. Краснова С.П. 120
61. Куліш С.А. 51
62. Кфурі Е.Б. 105
63. Лавринюк В.С. 148
64. Лебедева А.О. 47
65. Лисаченко О. Д. 139
66. Литвак Ю.В. 79
67. Лічман Д.В. 141
68. Лук'янчук В.Д. 95
69. Лук'янцева Г.В. 120
70. Любомудрова К.С. 111
71. Лютенко М.А. 128
72. Матешук-Вацеба Л.Р. 28
73. Матківська Р.М. 41
74. Медведєв В.В. 129
75. Мирошніченко М.С. 10
76. Михайличенко К.В. 77
77. Моїсеєнко Т.Н. 125
78. Моїсеєнко Т.М. 136
79. Мойсеєнко Т.М. 132
80. Монастирський В.М. 108
81. Нечепоренко А.Г. 25
82. Нужна О.К. 37
83. Олексієнко В.В. 113
84. Ольховський В.О. 10

85. Онашко Ю.М. 151
86. Отченко В.В. 120
87. Палапа В.Й. 79
88. Пастухова В.А. 120
89. Перебийніс П.П. 102
90. Передерій Н.О. 86
91. Петренко О.М. 74, 75
92. Пикалюк В.С. 148
93. Півторак В.І. 105, 108
94. Плахотний Р.О. 23
95. Понирко А.О. 69
96. Попова Н.Г. 56
97. Прокопець К.О. 66
98. Радомський О.А. 74, 75
99. Радомська Н.Ю. 74
100. Раскалей Т.Я. 66
101. Раскалей В.Б. 66
102. Редченко Л.В. 12
103. Ройко Н.В. 12
104. Рябушко О.Б. 86
105. Сазонова О.М. 134
106. Сидоренко М.І. 63
107. Скотаренко Т. А. 139
108. Скрябіна О.М. 19
109. Слободян О.М. 59
110. Сокурено Л.М. 41
111. Сологуб О.В. 148
112. Сосонна Л.О. 134
113. Старченко І.І. 12
114. Сухоносів Р.О. 47, 51
115. Терещенко А.О. 51
116. Теслик Т.П. 69
117. Торяник І.І. 8, 56, 115,
125, 129, 132, 136
118. Тубольцева О.Д. 43, 45
119. Труфанов О.В. 129, 136
120. Улановська-Циба Н.А. 86
121. Усова О.В. 148
122. Филенко Б.М. 12
123. Харченко О.В. 37
124. Хламанова Л.І. 14
125. Христян Г.Є. 132, 136
126. Цигикало О.В. 97, 98,
101, 102
127. Цимбалюк В.І. 129
128. Чайковський Ю.Б. 14
129. Чеканова І.В. 150
130. Черкасов В.Г. 41
131. Черно В.С. 37
132. Чигиринська Н.А. 56
133. Чуприна О.С. 120
134. Шамало С.М. 18
135. Шаповалова О.О. 19
136. Шевченко К. В. 139, 141
137. Шевчук Т.Я. 148
138. Шепелев С.С. 35
139. Шмаргальов А.О. 23
140. Якименко Р.О. 132, 151
141. Яковлева Ю.В. 134
142. Якушко О. С. 139
143. Яременко Л.М. 35
144. Ячмінь А.І. 141
145. Boruta N. 23
146. Donets I. 22
147. Hirko T. 22
148. Gryhorenko A. 22
149. Kinash O. 22
150. Kisiliova O. 22
151. Kisilova O. 22
152. Lisachenko O. 22
153. Pelipenko L. 22
154. Popova I.S. 68
155. Shafranetska V.S. 61
156. Skyba D.V. 61

Наукове видання

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОРФОЛОГІЇ ЛЮДИНИ

Збірник тез
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

Формат А5. Папір офсетний. Друк – цифровий.
Ум. друк. 9,75. Зам. 20-34063.

Редакційно-видавничий відділ ХНМУ,
пр. Науки, 4, м. Харків, 61022
izdatknmurio@gmail.com

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавництв, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.